

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Autor(i) / Author(s): Lucia Šestáková
Článok / Article: Recenzia na knihu: Základné teoretické východiská pre štúdium geopolitiky
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

ŠESTÁKOVÁ, L. 2017. Recenzia na knihu: Základné teoretické východiská pre štúdium geopolitiky. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 20, č. 1, 2017. ISSN 1335 – 2741, s.149-152. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/archiv-vydani/2017/1-2017/lucia-sestakova.html>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

RECENZIA NA KNIHU: ZÁKLADNÉ TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ PRE ŠTÚDIUM GEOPOLITIKY

BOOK REVIEW: BASIC THEORETICAL BASIS FOR THE STUDY OF GEOPOLITICS

Lucia Šestáková*

IVANČÍK, R. – KAZANSKÝ, R. 2016. *Základné teoretické východiská pre štúdium geopolitiky. (Basic theoretical basis for the study of geopolitics).* Banská Bystrica: Belianum, 2016. 172 s. ISBN 978-80-557-1088-4.

Geopolitika ako vedný odbor sa zameriava na objasňovanie politických javov a procesov, ako aj na pohyb moci a sily v priestorových dimenziách. Práve uvedené je predmetom záujmu **Radoslava Ivančika**, ktorý pôsobí na Ministerstve obrany Slovenskej republiky a **Rastislava Kazanského**, ktorý pôsobí na Katedre bezpečnostných štúdií, Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, autorov publikácie *Základné teoretické východiská pre štúdium geopolitiky*. Cieľom recenzovanej publikácie je reagovať na dynamický vývoj ľudskej spoločnosti a globalizáciu, ktoré majú nemalý dopad na rôzne oblasti ľudského života. Uvedené ovplyvnilo aj vývoj vedných odborov, teda aj geopolitiku. Autori intenzívne vnímajú nezodpovedané otázky v rámci tejto vednej oblasti, ktoré považujú za biele miesta, ktoré je potrebné postupne vedeckou činnosťou zaplniť. Práve z uvedeného dôvodu do obsahu recenzovanej publikácie vložili nielen známe a overené poznatky, ale aj určité nové v podobe informácií odrážajúcich ich subjektívny pohľad na danú problematiku.

Autori sa pri koncipovaní danej publikácie rozhodli prinášať materiál rozdeliť do štyroch kapitol, ktoré postupne približujú jednotlivé teoretické otázky týkajúce sa geopolitiky. Prvá kapitola s názvom *Teoretické východiská skúmania*

---

* Mgr. Lucia Šestáková pôsobí ako interná doktorandka na Katedre bezpečnostných štúdií, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Kuzmányho 1, 974 01, Banská Bystrica, Slovenská republika, e-mail: lucia.sestakova@umb.sk.

geopolitiky ako vedného odboru rieši problematiku pojmového vymedzenia a definovania politiky, kde určili negatívne ako aj pozitívne vymedzenie geopolitiky. Pritom za negatívne vymedzenie možno poňmať to, že v prípade skúmania geopolitiky nejde z pohľadu autorov o jej skúmanie z hľadiska geografie a rovnako ani geografie z pohľadu politiky. Autori upriamujú pozornosť na to, že pri skúmaní geopolitiky ide o politické procesy, javy a moc politických aktérov v určitom priestore. Z uvedeného vyplýva pozitívne vymedzenie skúmania tejto vedy, a to s orientáciou na skúmanie politiky. Autori až následne po utriedení skúmania geopolitiky vyvodili jej charakteristiku. Taktiež sa v úvode tejto kapitoly zaoberali otázkou predmetu geopolitiky, ktorý stanovili ako politické procesy a javy v priestore. Na porovnanie ich vnímania geopolitiky ako vedy a jej základného teoretického vymedzenia prešli celou genézou jej vývoja, a to vo vzťahu k jednotlivým osobnostiam z radov odborníkov v danej oblasti, počnúc švédskym politológom a politikom **Johanom Rudolfom Kjellénom** (1864-1922), ktorý ako prvý použil pojem geopolitika. Z prierezu definícií pojmu geopolitika, ktoré autori vo svojej publikácii uviedli, vyvodili záver, že doposiaľ neexistuje jednotná, ustálená a všeobecne uznávaná definícia tohto pojmu. Tak, ako aj definícia autorov, aj ostatné definície odzrkadľujú iba ich subjektívny pohľad.

Skúmanie geopolitiky autori vymedzili z hľadiska troch aspektov – genetický, systémový a historický. Genetický aspekt prispieva k zisteniu príčin vývoja geopolitiky, taktiež zodpovedáva otázky týkajúcej sa konkrétnych geopolitických teórií, pojmov ako aj názorov. Geopolitika v tomto aspekte predstavuje prienik teórie politiky a geografie, čo autori v publikácii aj graficky znázornili. Historický aspekt v sebe zahŕňa vývoj geopolitiky v procese plynutia času, od minulosti až po súčasnosť. Systémový aspekt umožňuje geopolitiku vnímať ako vedný odbor, začleňuje ju medzi spoločenské ako aj prírodné vedy.

Publikácia v prvej kapitole prináša okrem uvedeného aj zameranie na predmet skúmania geopolitiky, ktorý taktiež nie je zadaný jednotne, nakoľko subjektívny pohľad ho umožňuje vnímať buď veľmi všeobecne (predmet skúmania je štát), alebo na druhej strane príliš konkrétne (z rôzneho hľadiska). Pri pohľade na vzťah geopolitiky s geografiou a politickou geografiou autori dávajú do pozornosti, že geografia a politická geografia sú jedným z hlavných zdrojov geopolitiky, a to aj z dôvodu postavenia politickej geografie, ktorá sa nachádza na mieste stretu politológie a geografie. Pri teoretickom skúmaní geopolitiky, politickej geografie a geografie nemožno tvrdiť, že geografia a politická geografia sú úplne oddelené, nakoľko aj množstvo autorov

sa pri striktnom delení často záverom dostáva k významovému splynutiu.

Druhá kapitola s názvom Vymedzenie základných kategórií geopolitiky už svojím názvom naznačuje, čo bude jej obsahom. Autori sa v tejto časti publikácie venovali teoretickým vymedzeniam jednotlivých pojmov ako aj rôznym deleniam. Pokúsili sa priblížiť ponímanie geopolitického priestoru, ako priestoru, v ktorom dochádza k vzájomnému pôsobeniu prírody, spoločnosti a geopolitických aktérov. Za geopolitického aktéra považujú štát, pričom ale nepopierajú iné názory, podľa ktorých sú geopolitickými aktérmi väčšie skupiny subjektov, kam patria aj štáty združené v koalícii či únii. Druhá kapitola sústreďuje pozornosť taktiež na geopolitické potreby a záujmy geopolitického aktéra, ktoré sa odvíjajú od špecifických geopolitických podmienok či potrieb. Komplexnosť kapitoly dotvára charakteristika geopolitickej moci a sily a geopolitickej rovnováhy. Autori upozorňujú na tú skutočnosť, že pojem moc, tak ako aj pojem štát majú v geopolitike významné postavenie a sú hlavnou geopolitickou kategóriou.

Teoretické zdroje pre štúdium geopolitiky je názvom kapitoly, v ktorej sa autori sústredili na teoretický prínos najmä pre štúdium geopolitiky a jej vývoj v jednotlivých krajinách. Teoretické zdroje informácií a materiálov, na ktorých sa následne geopolitika formovala možno vidieť už v starovekej Číne či antickom Grécku. Pokiaľ ide o prínos z neskoršieho obdobia, tak ide jednoznačne o prácu **Montesquieua, Kanta, Herdera** a iných. Autori zdroje teoretických poznatkov vo svojej publikácii rozčlenili na nemeckú, anglosaskú, ruskú, francúzsku geopolitiku a geopolitiku v ďalších krajinách sveta ako napríklad Japonsko, Poľsko či Taliansko. Pre porovnanie myslenia v jednotlivých krajinách uviedli mená osobností, ktorí nemalou mierou prispeli k vývoju geopolitiky do súčasnej podoby. Za obohatenie kapitoly možno považovať uvedenie ideologických smerov: panslavizmus, mondealizmus, kontinentalizmus. Autori vo svojej publikácii venovali priestor aj novej geopolitike či kritickej geopolitike, no v oboch prípadoch ide iba o stručné priblíženie problematiky s uvedením, že sa stotožňujú s kritickou geopolitikou a argumentujú, že pod týmto pojmom vidia nové prístupy a priestor na diskusiu o súčasných problémoch geopolitiky.

Posledná, v poradí štvrtá kapitola publikácie nesie názov Percepcie geopolitiky. Kapitola prináša pohľad na vnímanie geopolitiky v rámci koncepcií, stratégií či doktrín (za osobnosti reprezentujúce túto sféru určili napr. **Halforda Johna Mackindera**) ale aj jej vnímanie ako metódy a analýzy (napr. **Yves Lacoste**). Postmoderné vnímanie geopolitiky uviedli na základe doterajších vedeckých poznatkov a tvrdení rôznych odborníkov názorom, že geopolitika sa

tyka všetkého a všetko je geopolitické. Pri popisovaní vnímania geopolitiky nezabudli na politiku a politickú aktivitu, ktoré považujú za aktívnu zložku geopolitiky, ktorá je vo vzťahu k tomuto vednému odboru všadeprítomná. Záver tejto kapitoly a teda aj záver publikácie je venovaný geopolitike z pohľadu nástroja politickej a geografickej premeny sveta spoločnosti, ktorá sa realizuje za pomoci geopolitických aktivít, či už na globálnej alebo makroregionálnej úrovni.

Publikácia je určená pre širšie publikum zaujímajúce sa o geopolitiku ako takú, nakoľko vďaka spôsobu, akým autori prostredníctvom publikácie podávajú verejnosti skúmanú materiu, je vhodná pre laickú, tak i odbornú verejnosť. Autori vychádzajú z vedeckých poznatkov, ktoré nepopierajú, iba v určitých okamihoch názorovo dopĺňajú. Tak ako vo svojom predslove uvádzajú, touto publikáciou sa snažia vyplniť biele miesta geopolitiky, ktoré doposiaľ neboli vyplnené, pričom základ svojich myšlienok stavajú na myšlienkach iných odborníkov, ktoré považujú za významné a prínosné pri skúmaní a štúdiu geopolitiky. Bude zaujímavé sledovať, či ich subjektívne názory budú taktiež nosným pilierom pre ďalšie zaplňanie bielych miest, ktoré naďalej v geopolitike registrujeme. Publikáciu považujeme za prínosnú, nakoľko je kvalitným zdrojom odborných poznatkov geopolitiky. Za pozitívum možno označiť taktiež otázky na opakovanie a zoznam odporúčanej literatúry, ktoré nasledujú po každej kapitole.